

Пре неколико дана, са својом супругом Теодором, листајући матичне књиге црквене општине Драгутиново и бавећи се родовском и миграционом историјом нашег села нашао сам једну крштеницу. Ту крштеницу је пре више од осамдесет година лично попунио свештеник Светозар Трлајић из Башаида или како се онда говорило Башахида.

Питаће се многи зашто је толико важна та крштеница или можда које био тај свештеник.

Свештеник Светозар Трлајић рођен је у Молу 6.јула 1884. године , од оца Стефана и мајке Јелисавете. Основну школу је завршио у Молу, а велику класичну Гимназију и богословију у Сремским Карловцима. Правни факултет је завршио у Београду а правосудни испит положио је у Загребу. Ђаконски и свештенички чин примио је 1909. године. Од 1909. до 1927. године обављао је дужност парохијског свештеника у Башаиду. Почетком 1927. године изабран је за референта, а нешто касније и за секретара Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве.

Дакле као што видимо један веома плодан, вредан и признат свештеник.

Убрзо му је жена умрла и остао је удов свештеник. Као такав примио је монашки чин 1929. Замонашен је у манастиру Крушедолу добивши име Сава. Постао је убрзо Старешина манастира. После пет година изабран је и хиротонисан, од стране патријарха српског Варнаве, за викарног епископа сремског. Две године је вршио ову дужност. Од 1936. до 1937. године вршио је дужност председника Црквеног суда Архиепископије београдско-карловачке. На том положају га је затекао избор за епископа горњо – карловачког са седиштем у Плашком (Хрватска).

Епископ Сава је био веома вредан делатељ на њиви господњој. Имао је велику улогу у рушењу конкордата између два светска рата. *Конкордат је уговор између Цркве и државе, у овом случају Ватикана и Југославије, јер поред свега то је био један од путева за унијање Срба.*

Други светски рат га је затекао у његовој резиденцији у Плашком. Дан 21. маја 1941. године у Плашки је дошло око сто усташа ради преузимања власти од Италијана. Епископа Саву су одмах прогласили за таоца " нове католичке државе Хрватске". Да необјашњавам још неке појединости и датуме рећићу само

да је све из епископског двора заплењено а владики Сави наређено да оде у Србију.

Све ово је било дело и наређење злогласног нацисте, фашисте и ратног злочинца Надбискупа Алојзја Степинца.

Епископ Сава је том приликом рекао да је он легални епископ горњо – карловачки и да он то неће учинити те да они могу радити са њим шта им је воља.

Још је рекао " главу дајем ал` свој народ не остављам".

Са још неколико Срба био је месец дана затворен у штали Јосипа

Томљеновића где су били мучени. Из Плашког је са осталима возом, одведен у Госпић. Том приликом епископ Сава је дуже времена био везан у ланце и није му дозвољено ни да седне ни да легне да се одмори.

У Госпић су стигли 20. јула 1941. године. Епископ Сава и група новомученика је у том затвору била страховито мучена и понижавана. Епископ захумско – херцеговачки др Атанасије Јевтић у једној својој књизи наводи да је епископ Сава био везан постављен на киши.

Половином августа 1941. године из госпићког завода је изведенено око две хиљаде Срба, везаних жицом по двојица и одведени према планини Велебит. У тој групи је био и епископ Сава Трлајић. Претпоставља се да је и еп. Сава ту убијен. Јер према сведочељу италијанских новинара на Велебиту у августу 1941.је побијено око 8000 Срба.

Дugo година о кончини еписопа Саве није било више никаквих података. Док једне године, вероватно теран истином или можда мучен савешћу у Башаид није стигао један од очевидаца мученичке смрти епископа Саве.

Непознати човек је ушао у Башаидску цркву и поразговарао са појцем Савом Сараволцем.

Тaj Сава Сараволац био је дугогодишњи управник поште у Башаиду.

Непознати је упитао Саву Сараволца,

- Да ли сте познавали епископа Саву Трлајића, чуо сам да је био свештеник у Башаиду?

Сараволац је одговорио,

- Како да не! Владика ме је школовао, све што сам у животу постигао њему дuguјem.

Затим је Сараволац упитао непознатог:

- Отку ви познајете владику?
- Био сам непосредни сведок његовог страдања, одговорио је непознати. Усташки мучитељи су довели владику на једну пољану и наставили мучење. Живом су му одерали кожу и посули солју. Затим су га закопали у земљу. Само му је глава вирила. Потом су довукли гвоздену дрљачу и вукли је преко његове главе док није душу предао Господу. Даље не знам. Биће да су га усташе бациле у једну од многобројних јама, у том крају српских гробница. Ни смрт га није раставила од свог народа.
- Непознати се окренуо и отишао, а Сава Сараволац је остао скамењен и не питајићи за име свог саговорника.

О мученичкој смрти епископа Саве писао је још и свештеник из Кикинде прота Јован Силашки, у једном броју "банатског весника", где каже да је приликом мучења владике Саве ту била присутна и његова стара мајка коју је он благословио рукама везаним жицом и тако отишао у смрт. Затим да су усташе,док су га мучиле са осталима, певале " Ви који се у Христа крстисте у Хрста се и обукосте".

Српска Православна Црква је епископа Саву са још неколицином српских Архијереја канонизовала и уврстила у ред мученика и светитеља. Свети Свештеномучени Сава горњо – карловачки се слави 17. (по старом 4.) јула. Верујем и видим да је погубљен овако страшном смрћу само зато што је био Србин и није хтео да се одрекне своје православне вере и Христа Господа и остави свој народ напаћени. По правилима православне цркве они који изгубе живот Христа ради и вере православне ради уврштавају се у ред светих, што они заиста и јесу. Милост божија ће свима онима који неверују већ на неки начин пројавити истинитост светитељског лика Св. Свештеномученика Саве Трлајића.

Ова крштеница коју горе поменух је управо испуњена светом руком овог светог свештеномученика Саве и ми ћemo је урамљену са поносом и даље чувати у канцеларији црквене општине Драгутиново.

Свети светеномучениче Саво моли Бога за наше село!

Вероучитељ и теолог Никола Будушин